

**Міністерство науки і освіти України
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»
Чернігівський національний технологічний університет
Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди**

ПЕДАГОГІКА ЗДОРОВ'Я

**Збірник наукових праць
IX Всеукраїнської науково-практичної конференції
27-28 вересня 2019 року**

Чернігів-2019

Голова оргкомітету – Шкарлет Сергій Миколайович, доктор економічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, ректор Чернігівського національного технологічного університету

Співголова оргкомітету – Прокопенко Іван Федорович, доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України, ректор Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

Заступник голови оргкомітету – Маргасова Вікторія Геннадіївна, доктор економічних наук, професор, заслужений економіст України, проректор з наукової роботи Чернігівського національного технологічного університету

Заступник голови оргкомітету – Бойчук Юрій Дмитрович, доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

Відповідальний секретар, координатор конференції – Зайцев Володимир Олексійович, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри фізичної реабілітації Чернігівського національного технологічного університету

Члени оргкомітету:

Бережна Таміла Іванівна, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти»;

Бондар Віталій Іванович, доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України, заслужений працівник народної освіти України, професор кафедри спеціальної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Гончаренко Марія Степанівна, доктор біологічних наук, професор, професор кафедри валеології Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, голова Всеукраїнської громадської організації «Асоціація валеологів України»;

Завалевський Юрій Іванович, доктор педагогічних наук, професор, в.о. директора Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України;

Остапенко Людмила Анатоліївна, кандидат юридичних наук, доцент, директор Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій Чернігівського національного технологічного університету;

Левицька Надія Сергіївна, кандидат психологічних наук, доцент, декан факультету соціальних технологій, оздоровлення та реабілітації Чернігівського національного технологічного університету

*Затверджено до друку рішенням Вченої ради
Чернігівського національного технологічного університету,
протокол № 8 від 02.10.2019 року*

П 24   **Педагогіка здоров'я: збірник наукових праць IX Всеукраїнської науково-практичної конференції «Педагогіка здоров'я» (м. Чернігів, 27-28 вересня 2019 р.).** – Чернігів, 2019. – 392 с.

Збірник містить наукові праці, які присвячені висвітленню результатів психолого-педагогічних досліджень щодо збереження та формування здоров'я дітей, учнівської та студентської молоді. Розглянуті теоретико-методологічні основи педагогіки здоров'я; сучасні підходи до створення здоров'язбережувального освітнього середовища; роль фізичного виховання у збереженні здоров'я; психолого-педагогічні основи профілактики шкідливих звичок та соціально-небезпечних захворювань; здоров'язбережувальні освітні технології; актуальні проблеми корекційної педагогіки та сучасних інклюзивних процесів у загальноосвітніх навчальних закладах.

Смага О.А., Таршина С.А. Актуальні проблеми корекційної педагогіки	308
Сокол О.О. Психолого-педагогічний та реабілітаційний супровід сучасних інклюзивних процесів у закладах дошкільної, загальної середньої та вищої освіти	311
Сучкова К.А., Туренко Н.М. Стан дрібної моторики у дітей з дизартрією	314
Туренко Н.М., Литвиненко А.В. Розвиток дрібної моторики пальців рук як необхідна умова психічного розвитку дитини	316
Туренко Н.М., Шах М.О. Кінезіотейпування у логопедичній практиці	319
Шмалей С.В. Проблема діагностики причин порушення слуху у дітей	321
Шпачинський Д.В. Особливості підготовки вчителів початкових класів до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання	324
Щербина Т.В. Збереження психічного здоров'я учня на уроці шляхом підвищення пізнавальної активності	327

РОЗДІЛ III. ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ, ЕРГОТЕРАПІЯ, ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ТА РЕКРЕАЦІЯ У ЗБЕРЕЖЕННІ, ВІДНОВЛЕННІ Й РОЗВИТКУ ЗДОРОВ'Я

Арабаджи Т.Д., Арабаджи А.Ю. Фізична реабілітація та рекреація при травмах колінного суглоба у спортсменів-баскетболістів	331
Баканова О.Ф. Можливості використання фізкультурно-оздоровчих ресурсів у формуванні здорового способу життя студентської молоді	333
Бершова А.А. Особенности арт-терапии как метода снятия стресса	336
Борисенко В.В., Козерук Ю.В., Козерук К.В. Морфофункціональні зміни в організмі й закономірності розвитку рухових якостей в студентському віці	339
Брюхович В.І. Петлі <i>TRX</i> – сучасний вид фітнесу в роботі зі студентами	341
Буц А.М. Формування фізичної культури студентів на заняттях з фізичного виховання як складової загальної культури особистості	343
Зубченко Л.В., Голик В.А. Формування здорового способу життя школярів засобами <i>FITNESS BOOT CAMP</i>	346
Іванова М., Науменко А., Черкун В. Регулярні вправи з рівномірним навантаженням як профілактика захворювання шийного остеохондроза	350
Козуб С.В. Сучасні напрямки оздоровчої аеробіки – як ефективний засіб зміцнення здоров'я	355
Коробейніков Г.В., Адирхаєв С.Г., Дудник О.К. Біологічний вік у спортсменів-ветеранів	359
Лучко О.Р., Довженко С.С. Використання сучасної оздоровчої програми <i>CrossFit</i> для підвищення рівня фізичної підготовленості студентів вишів	363
Таможанская А.В., Мятга Е.Н., Невеликая А.В., Улаева Л.А. Физическая реабилитация при шейном остеохондрозе на восстановительном двигательном режиме	366
Уривкова А.О., Пономаренко Н.П. Сучасні технології в реабілітації хворих із спинномозковою травмою	369
Черняков В.В., Дудоров О.М., Самійленко В.П. Вимоги до планування підготовчої частини заняття з фізичного виховання у ЗВО	372
Шуба Л.В., Шуба В.В. Метод колового тренування на заняттях оздоровчим фітнесом для дівчат 17-20 років	376

- ✓ малювання різними матеріалами (олівцем, крейдою, кольоровою крейдою, аквареллю, гуашшю);
- ✓ плетіння з паперу і тасьми килимків, смужок;
- ✓ симетричне вирізування, аплікація, вирізання ножицями різних фігурок зі старих картинок.

Література

1. Дідкова Л.М. Клініко-педагогічна характеристика дітей зі стертою дизартрією // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2014. - Вип. 27. - С. 57-62.
2. Логопедія. Підручник / За ред. М.К. Шеремет. – К.: ВД «Слово», 2013. – 672 с.
3. Логопедия: Учеб. для студ. дефектол. фак. педвузов / Под ред. Л.С. Волковой, С.Н. Шаховской. – М.: ВЛАДОС, 2006. – 680 с.

Туренко Н.М., Литвиненко А.В.
Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди

РОЗВИТОК ДРІБНОЇ МОТОРИКИ ПАЛЬЦІВ РУК ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ

Моторика – сукупність рухових реакцій, умінь, навичок і складних рухових дій, властивих людині. У корекційному плані виділяють: загальну моторику, тонку (або дрібну) ручну моторику та артикуляційну моторику. Одним з показників гарного фізичного і нервово-психічного розвитку дитини є розвиток в неї дрібної моторики пальців рук. Моторна мова – це, перш за все, результат діяльності мозку, який виступає головним органом. В ньому відбувається відбір рухів, потрібних для вимови тих чи інших звуків, встановлюється їх послідовність, тобто складається програма, за якою повинні діяти м'язи артикуляційного апарату. Дрібна моторика – сукупність скоординованих дій нервової, м'язової та кісткової систем, часто у поєднанні із зоровою системою. Вона має значення при виконанні дрібних і точних рухів кистями і пальцями рук. Дрібна моторика - одна із сторін рухової сфери, яка безпосередньо пов'язана з оволодінням предметними діями, розвитком продуктивних видів діяльності, письмом, мовленням дитини (М. Кольцова, М. Бернштейн) [2, с. 77].

Працюючи над дрібною моторикою, педагог формує у дитини не тільки моторні функції пальців рук, готуючи його руку до письма, але й опосередковано впливає на розвиток мовлення, уваги, пам'яті. Відомий дослідник дитячої мови М. Кольцова відзначала, що «рухи пальців рук історично в ході розвитку людства, виявилися тісно пов'язаними з мовленнєвою функцією..., є всі підстави розглядати кисть руки як орган мови...» [2, с. 21]. Саме тому важко переоцінити роль ігор, вправ, гімнастик, що розвивають дрібну моторику пальців рук.

Вправи для розвитку дрібної моторики пропонуються дітям у формі гри, вони важливі для дитини ще й тому, що в процесі роботи вони дають можливість емоційно спілкуватись з дорослими. Фундамент успішної освіти, і повноцінного розвитку дитини як особистості закладається з перших днів життя, тому спільно проведений з дитиною час під час ігор і занять окупиться надалі багаторазово.

Сьогодні у більшості сучасних дітей спостерігається загальне моторне відставання, особливо у дітей, які живуть в місті. Батьки намагаються купувати дитин взуття на липучці, щоб не брати на себе відповідальність за навчання зав'язувати шнурки. Ще двадцять років тому батькам разом з дітьми доводилось більше у повсякденному житті використовувати ручну працю: перебирати крупу, прати білизну, в'язати, вишивати. Зараз основну роботу виконує побутова техніка. Наслідок недостатнього розвитку дрібної моторики, і зокрема, руки – загальна неготовність більшості сучасних дітей до письма. Тобто можна зробити висновок, що якщо мова розвинена невідповідно віку дитини, то напевно присутні проблеми з моторикою.

У дошкільному віці найбільшу увагу треба приділяти розвитку дрібної моторики рук. Спочатку розвиваються тонкі рухи пальців рук, потім з'являється артикуляція складів. Розвиток і покращення мови стоїть у прямій залежності від ступеня сформованості тонких рухів пальців рук. Так, на основі проведених дослідів та обстеження великої кількості дітей була виявлена наступна закономірність: якщо розвиток рухів пальців відповідає віку, то й мовленнєвий розвиток знаходиться в межах норми. Якщо ж розвиток рухів пальців відстає, то затримується і мовленнєвий розвиток.

Тренування ручної спритності сприяє також розвитку таких необхідних умінь і якостей, як підготовка руки до письма (в дошкільному віці важлива саме підготовка до письма, а не навчання йому, тому що раннє навчання часто призводить до формування неправильної техніки письма), ознайомлення з елементарними геометричними формами, розвиток просторового мислення, поняття відносності (більше - менше, коротше - довший тощо), ручного праксису, художнього сприйняття, окоміру, навчання комунікативним навичкам, уважності, посидючості тощо.

Розвивати дрібну моторику можна не тільки на заняттях в закладах дошкільної освіти, дитячих розвивальних центрах, а й у себе вдома. Завдання з розвитку дрібної моторики можуть бути включені в такі домашні справи, як: перемотування ниток; зав'язування і розв'язування вузликів; догляд за зрізаними і живими квітами; чистка металу; ігри з водою, переливання води. Можна запропонувати помити посуд, надавши в розпорядження дитини пластикові предмети, або випрати білизну (поясніть і покажіть попередньо всі процеси: змочування, намилювання, перетирання, полоскання, віджимання); збирання розрізних картинок; перебирання круп [3].

Нами було підібрано декілька ігор, спрямованих на розвиток дрібної моторики, які на наш погляд будуть цікавими для дітей середнього та старшого дошкільного віку.

Гра з пульверизатором

Устаткування: Пульверизатор, ватка.

Зміст: Злегка натискати трьома пальцями на грушу пульверизатора, направляти при цьому струмінь повітря на ватку так, щоб вона плавно рухалася по столу. Можна організувати гру в футбол. Для цього поставте ворота з обох сторін, візьміть ватку і два пульверизатора і заганяйте ватку у ворота суперника.

Робота з клавішами

Устаткування: настільний дзвінок (або предмет що його замінює – музична іграшка, клавіатура).

Зміст: Перед дитиною ставиться настільний дзвінок. Дорослий показує дитині, що кнопку дзвінка можна натиснути будь-яким пальцем. Дорослий просить дитину натиснути на дзвінок по черзі всіма пальцями руки. Робота може проводитися з різними клавішними іграшками. Можна натискати кнопки усіма пальцями по черзі, можна перебирати клавіші (одну клавішу одним пальцем). Для дітей старшого віку можна пронумерувати клавіші або розмістити на них букви алфавіту і поєднувати розвиток дрібної моторики з навчанням грамоті і рахунку.

Ігри з олівцем

1. Проведіть оберти олівцем великим і вказівним пальцями лівої і правої руки.

2. Перебір олівця усіма пальцями лівої і правої руки.

3. Обертання олівця долонями обох рук.

4. Затискання олівця між двома пальцями обох рук (вказівним і середнім, середнім і безіменним і т.д.).

Робота з гумкою

Зміст: Між вказівним і середнім пальцями натягнути тонку канцелярську гумку. Перебирати цю гумку (як струни гітари) вказівним і середнім пальцями іншої руки. Знімати гумку поперемінно пальцями правої і лівої руки (вказівним, середнім і т.д.).

Література

1. Биковець Л. Л. Вплив рухів пальців рук на розумовий та мовленнєвий розвиток дитини дошкільного віку // Таврійський вісник освіти. – 2012. – № 2. – С. 124–131.

2. Кольцова М. М. Ребенок учится говорить. - СПб.: Сага, 2002. – 223 с

3. Сборник игр и заданий для развития мелкой моторики. Часть 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.rebenok.com/info/library/games/57524/>